

Post-modern, post-yapısalcı aydın: Dilin hoş dünyası

Dilin ve sözün kötü veya yanlış kullanımının etkisinin gerçeğin çok üstüne taşınması ve mitleştirilmesi, dille\sözle yürütülen bir ilişkiyi biçimlendirdiği iddiası sadece günümüzdeki post-modern dil bilimciler (özellikle semiotikçiler) içermez. Özellikle dilden geçerek maaşlarını ücretlerini elde eden yeni post-şarlatanlığın savunucuları böylece sadece bir egemen ilişkiler yapısını olduğundan farklı göstermekle kalmazlar, aynı zamanda insan gerçeğine bakışı ve insan gerçeğini anlamayı insanın yarattığına veya kullandığına indirgeyerek ve bu indirgenenin birincil ve en son belirleyici olduğunu belirterek idealist (fikirlere geçerek insanın beyninden geçerek) abartmayı sürdürürler. Bu şarlatanlık egemen güçler tarafından desteklendiği için felsefe ve sosyal bilimler olarak korunur ve aktarılır. Böylece sadece örneğin egemeni egemen için inceleyen ve açıklayanlar felsefe ve sosyal bilim tarihini doldururlar. Bu şarlatanlık sadece kendi egemenliğini güçten geçerek yaratılan ve desteklenen intersubjektivliği nesnel olarak sunup sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda kendi kontrollü alternatiflerini yaratır ve tutarlar. Tehlikeli alternatifleri ya yok sayarlar ya da geçersiz ilan ederler. Böylece, dil ile iletişimi yapan (kitap satan, konuşmalar yapan, gazetecilik yapan, öğretim üyesi olan egemen şarlatanlık) “aydın” hem kendi pozisyonunun (ekonomik durumu ve statüsünü) korumak hem de kendisinin bu koşulunu yaratan yapıyı desteklemek için (a) dili (ifadeyi, söylem biçimini) egemen belirleyici olarak sunarlar, (b) bu yolla, gerçek belirleyiciler ya görünmez ya “sonuç” olarak sunulur (c) metafizik anlatım bilim dışına itilirken, ondan boşaltılan yere “bilimsellik” adıyla, kendileri yerleşirler, (d) onların yaklaşımını bilinç yönetimi stratejisi veya idealist tersine döndürme olarak betimleyenleri ekonomik indirgemecilikle tanımlayarak kaçış elde etmeye çalışırlar, (e) alternatif olarak, kendi

idealist varsayımları kabul ederler (örneğin post modern durum farklılaşması), (f0 kendilerini güncel, en gelişmiş, en iyi olarak tanımlarken, doktrinlerini geçmiş, totalleştirilen, gibi çeşitli nitelermelerle geçersiz ilan ederler.

Bilimsel hatada (fallacy) en yaygın kullanılan ikna etme ve geçerlilik kazanma yöntemi, bazı otoritelere dayanmaktır. Türkiye gibi az gelişmiş entelektüel çevrelerde, otoriteye dayanma o deli ileri gider ki “akademik” olarak sunulan her şey derleme, toplama ve ard arda otoritelerin dediğini sıralama olur. Daha da kötüsü yazarın kimliği olmaz, bu kimlik otoritelerden geçerek kurulur. Eğer otoriteye dayanılmazsa (örneğin metin içi alıntılar yoksa veya azsa) ve yazar kendi kimliğini öne sürüyorsa, az gelişmişliğin aşağılık duygusundaki egemen yapısı harekete geçip, bu “kendi kimliği” geçersiz, yetersiz ilan eder.

Benzer otoriteye sığınmayı dil ile ilgili açıklamalarda da görürüz. Az gelişmişlerin hemen hepsi dil bilimciler, semiotikçiler ve Fiske gibi iletişim otoritelerini yaygın bir şekilde kullanırlar.

Dilin yanlış veya kötü kullanımı sadece sosyal çözümlenin değil, aynı zamanda ahlaksızlığın en büyük kaynağı olarak sunulur. Elbette, günümüzde etkili iletişim” ve ‘güzel konuşma’ gibi eğitim ve seminerler “siyasal, ekonomik çıkarları gerçekleştirme amaçlı yönetime yardım amaçlı girişimlerin başlangıcı yeni değildir. Konfüçyüsten Aristoya, Makyavelliye ve günümüzün iletişim ve yönetim gurularına kadar “zengin” bir tarihi geçmişe dayanır. Konfüçyüse göre bir yöneticinin (siyasal liderin) en önde gelen görevinin doğru terminolojiyi kurmasıdır. Eğer terminoloji kurulamaz ve sürdürülemezse, ibadet ve sosyal ilişkinin uygun biçimleri kurulamaz. Eğer uygun

ibadet ve sosyal ilişki kurulamazsa, ülkedeki yasar adalet çöker, başarısız olur. Yasal adalet çöktüğünde, insanlar ne yapacaklarını veya ne yapmayacaklarını bilemezler.

Yirmibeşyüzyıl önce Konfucyus görüldüğü gibi dilin uygun kullanımını beynin uygun alışkanlığına ve bu ikisini de temel ahlaksal ve sosyal düzenin tutulmasına bağlar. Dolayısıyla, Konfucyus için barış ve düzen yasalara değil, dilin uygun kullanımına bağlıdır. Dolayısıyla, dilsel biçim sosyal biçimin belirleyicisi olur. Günümüzde bu belirleme dilin dışında hiçbir gerçek olmadığı iddiasıyla, toplumsal yaşamın ve insan gerçeğinin tümüne taşınır. Böylece, sosyal gerçek ilişkiler düzeni ve bu düzenin işleyişinden değil, bu ilişkiler hakkındaki dilden geçerek, dil dışında hiçbir gerçeğin olmadığı ileri sürülerek yapılır. Böylece dil ilişkileri ve faaliyetleri ve şeyleri ifade etme aracı olmanın çok ötesine taşınır. Dil insan gerçeğini çeşitli biçimde anlamlandırma aracı olma niteliğinin ötesinde, insan gerçeğini belirleyen etken (bağımsız değişken) olur. Bunun üzerinde “felsefe” yaparak. Dil ile ekmek üretilmeyeceğini, ş yerindeki sömürüyü, maaşlı\ücretli kölelerin ücretlerini artıranın veya asgari seviyede tutanın “dil” olmadığı gerçeğini anlam yeteneğini yitirirler. Seni işten kovdum denildiği için ve bu cümlenin anlamı nedeniyle insan işini yitirmez; bu cümle veya söylem insanın işten kovulmasını belirlemez. Bu cümle patron ve çalışan ilişkinin anlamının iletişimini düzenleyen bir araçtır. İlişki belirlemez, düzenlemez, yönlendirmez, yaratmaz veya son vermez. Bütün bunları belli amaçlarına ulaşmak için etkinliklerde bulunan insan dil aracılığıyla yapar.

Dilin kötü kullanımını mistikleştirme, diğer otoritelerde de vardır. Örneğin İncil’de yönetim ilişkisini “evet veya hayır” seçenekleri içinde “dilinin uygun kullanımıyla” sınırlar ve bunların dışındaki kullanımı “ilk ahlaksızlı” olarak niteler. Sosyal çözülmeyi ise farklı diller yaratarak “birbirini anlamasınlar” cezasıyla betimler. Farklı diller insanların birbirini anlamaması için tanrı tarafından insana verilen ceza olur.

Dikkat edilirse, İncildeki korku verilen doğru ve onun tasvip edilen alternatifi dışındaki olasılıklar ahlak dışı ve sosyal çözülmeye getiren etken olarak sunulmaktadır. Böylece egemen dil ve bu dil de aracılığıyla yürütülen egemenlik korunmaya çalışılmaktadır.

“Uygun ve iyi dil ihmal edildiğinde, aynı zamanda kötü işler de çıkmaya başlar” (p. vii) sözüyle ortaya atılan belirleyicilik, uygun ve iyi dilin imal edilmesinin başlangıcının (nedeninin) “iyi veya ahlaklı “düşünce” pratiği veya alışkanlığı olmadığını ihmal ederler. Uygun ve iyi dilin olmadığı, ahlaklı düşünce pratiğinin yoksun olduğu ortamı yaratan dil değil, o ortamdaki ilişkilerin doğasıdır ve bu ilişkiler de dilsel yapının öğeleri arasındaki ilişkiler değil, insanlar arası ilişkilerdir. Bu doğa nedeniyle bir köle, hayat kadını, efendi, kapitalist ve işçi gibi kavramlar ve bu kavramların kullanıldığı dil karakteri vardır. Köle kavramı olduğu için köle ve kölelik gerçeği yoktur. Kölelik ve köle olduğu için köle kavramı vardır. Köle kelimesi olmazsa, kölelik olmaz gibi bir varsayım, ancak dilsel saptayıcılığın temelsiz bir hipotezi olabilir. Köle kelimesinin olmaması belli bir yer ve zamanda “ köle” kelimesini üreten bir ilişkinin ya olmadığı anlamındadır ya da bu ilişkinin var olduğu, fakat ilişkinin egemen dilden geçerek farklı bir şekilde (örneğin çalışma özgürlüğü, fırsat eşitliği, eşitlik gibi) anlam yüklendiğidir. Köleyi ve kölelik düzeninin yaratan dil değil, materyal ilişkiler gerçeğidir. Bu materyal ilişkiler gerçeği, dilden geçerek köleyi “özgür birey” ve köleliği “demokrasi” olarak sunulabilir (ve sunulmaktadır). Bu sunumla, özgür ve demokrat bir düzen yaratılmaz, özgür ve demokratik düzen imajı yaratarak kölelik düzeni desteklenir ve sürdürülür. Dilden geçerek yaşanan ve yaşatılan gerçek bir ideolojik egemenliği (ve mücadeleyi) ve materyal ilişkileri destekler (veya eleştirir).

Dilin kullanımı sadece akademik alanda, kitaplarda, gazetede ve televizyondaki “söylemlerle” sınırlı değildir. Bu sınırlı çerçevedeki söylemlere bakıldığında, dilin

materyal ilişkilerle bağının koparıldığı, bu bağın görülmez olduğu ve bilinç yönetimi işlevinin öne çıktığını görürüz. Daha kötüsü bu sınırlı çerçeveler içinde kalındığında “bu söylemlerle” dilin saptayıcılığı görünümünün güç kazandığını görürüz. İnsanların günlük yaşamı bu çerçeveler merkezinde dönmez. Dil insanın kendini ve çevresini üretiminin her anında vardır. Üretimin yapılabilmesi ve üretim ilişkilerinin^{1[1]} gerçekleşebilmesi için iletişim zorunludur ve dille, özellikle günlük rutinleri (ve ritüelleri) sözlü ve sözsüz işlemlerle gerçekleştirme egemen tarzıdır. İşte bu alanlarda iş, iletişim ve dil arasındaki bağda belirleyici olan işin örgütlenmiş doğasıdır. İletişimden geçerek halkla ilişkiler ve propagandayla yaratılmaya çalışılan imajlarla amaçlanan işin doğasını etkilemek veya değiştirmek değil, işte çıktının artırılmasıdır. Dilin de kullanıldığı imajlarla bilinç yönetimi yoluyla çalışanlara psikolojik doyum ve hayali memnuniyet verilirken, halkla ilişkiler firmaları ve iş sahipleri artan çıktıyla zenginleşirler. Bu bağlamda dil örgütlü yapıyı belirlemiyor veya değiştirmiyor, dil kullanılarak örgütlü yapının fonksiyonelliği artırılmaya çalışılmaktadır. Dilin belirleyiciliği, materyal ilişkiler tarafından belirlenmişin adlandırılması ve anlamlandırılması, imaj sahtekârlığının biçimlendirilmesi ve bilinçlerin yönetiminde etken bir şekilde kullanılması çerçeveleri içinde kalır.

Dil insanın dışında, insandan ayrı, insanın üstünde bir varlığa sahip değildir. Dil insana aittir ve insanındır. Dil insana bir şey yapmaz. Dille kendisi ve çevresi için kendine ve çevresine insan bir şeyler yapar ve yaptırır.

Dilin “insanı veya toplumu belirlemesi” veya “dil dışında bir gerçeğin olmaması” ancak ve ancak toplumsal üretim ilişkileri bağlamında ele alınırsa anlamlı bir gerçeğe yaklaşma getirir. Aksi takdirde, genel insan gerçeğinden uzaklaşmayı getirirken,

---

elbette bazı özel insanlara oldukça önemli ekonomik ve sosyo-psikolojik faydalar getirir.

Dille materyal düzenin materyal ve materyal olmayan insan gerçekleri tanımlanır. Bu tanımlamayla ya egemen gerçek desteklenir ve meşrulaştırılır, ya da egemene alternatif betimlemeler getirilir. Dilin bu tanımlamalarından geçerek ve bu tanımlamalar diğer tanımlamalar ve ilişkilerle desteklenerek bilinçlenmesi sağlanır. Dil pratik bilinçtir ve dil ile insanın desteklediği/eleştirdiği gerçeği yeniden üretirken aynı zamanda dilin kendi varlık biçimini de korur.

Özgürlük ve aydınlanmanın da kötü ve uygun olmayan dili “düzeltici” olmadığı belirtilir. Örneğin G. Sorrel dilin kurnazca kullanımı, "yumuşak safsata" ve bilimsel söylemlerin çeşitliliği nedeniyle, birçok akıllı kişinin gerçekleri görmesi engellenmektedir. İnsanlık fikirler yerine, mantık yerine, şatafatlı sözlerin sihirli gücü, sloganlar ve kimsenin menşesini düşünmediği doğmalar ile yönetilmektedirler (1973:viii).

Elbette dil aracılığıyla, yardımıyla yaratılan “sağırılık” ve duyarsızlıkta, insan faaliyetlerine çeşitli kılıflar giydirilir ve paketlemeler yapılır. İnsanları ücretli/maaşlı kölelik durumuna düşüren en gelişmiş kölelik sistemini demokrasi, özgürlük, serbest pazar gibi niteliklemlerle sunulması; Viet Cong köylerinde insanların sürülmesinin ve öldürülmesinin “pasifikasyon” olarak sunulması; farklı kültür ve geleneklerin olduğu bir yerdeki farklılıkları belirtenlerin “bölücü” gibi niteliklemlerle ifade edilmesi elbette bilinçlerin şekillenmesinde oldukça etken bir rol oynayabilir. Fakat bilinç şekillendirilmesiyle, bir kelimenin anlamlandırılmasından geçerek ifade edilen gerçek, ne asıl gerçek ne de ondan bağımsız bir yapıya sahip sahte gerçektir. Kelimeye yüklenen gerçek, bir pratiğin bilinçten geçerek ne ve nasıl onduğunun anlatımıdır. Bu

anlatımın gerçeği o anlatımı kuran insanın ve benzerlerinin gerçeğidir. Bu gerçek yansıttığı kendi ve kendinin de içinde bulunduğu insan gerçeğinin tümüne yakın “aslı” veya tümünden çok uzak “sahtesi” olabilir. Dil ile anlamlandırılmayan bir gerçeğin olmadığı iddiası geçersizdir, çünkü en azından, dış dünyanın ve insan ilişkilerinin varlığı veya yokluğu, o dış dünya ve insan ilişkisini adlandıran ve anlamlandıran bir dilsel ifadenin varlığına bağlı değildir. Bir “taş” bizim onun varlığını “taş” kelimesiyle ifade edilmesi sonucu var olmaz: Biz onu tanımadan önce de, tanısak da, tanımasak da, adlandırsak da adlandırmazsak da vardır. Bir masanın varlığı, onu anlamlandıran kelimenin varlığına değil, masayı yapan emeğin, amacın, becerinin, gereksinimin ve bu gereksinime karşılık veren masa yapma faaliyetinin bir sonucudur. Dilin değil. Masayı yapan, masa kelimesi değil, ürettiğini “masa” olarak niteleyen insandır.^{2[3]}

Bir “tokatı” tokat yapan kelimenin kendisi değil, ilişkinin neliğidir. Tokat kelimesi o ilişkiyi belirlemez, sadece ilişkiyi anlamlandırmak için adlandırır. Tokat kelimesinin herkes için farklı olduğu, aynı olmadığı kelimenin doğasından değil, ilişkinin yer ve zamana bağımlı ilişkisel doğasından dolayıdır. Anlamlandırmanın çeşitliliği “tokat” kavramını anlamlandırmada demokrasi ve çoğulculuk olduğunu, insanların anlamlandırma özgürlüğüne sahip olduğunu, “endless semiosis” denen sonsuz dillendirmeyi anlatmaz. Anlamlandırma çeşitliliği yer ve zaman içindeki ve yer ve zamanlar arasındaki bağlam farklılıklarının sonucudur.

Var olana bakıp, dokunup, koklayıp, onun varlığını sorgulamak ve bu sorgulamayı dilsel sentaks, semantics ve semiotics yapılar ve yaklaşımlarla yapmak, dilsel yapıları ve anlatımı anlama ötesinde, oldukça geçersiz bir gerçeği bulma çabasıdır. Var olan bir yapıdan (örneğin dilden ve düşünceden) hareket ederek onun

---

varlığının meşruluğunu ispatlama girişimi, belli ölçüde ve belli amaçlar için faydalıdır. Yok olanın varlığını, olmayandan hareket ederek olmayanın varlığını kanıtlama diye birşey olamayacağı için, ancak var olandan hareketle teolojik ve efsanelerle var olmayanlar da yaratılır ve dile sokulur. Bu var olmayanlar ve var olmayanlar için yaratılan dil de yaratanın egemenlik ve mücadele koşullarının metafiziğe veya yarınlara uzatılmış korkularının, beklentilerinin, umutlarının ve umutsuzluklarının kurgusal yansımalarıdır. Yoktan var edilişle birlikte, yokluk varlıkla yer değiştirir. Bu yer değiştirmede yokluk varlığa eklenebileceği gibi, var olanın tümünün veya bir biriminin yerini alabilir. Bilinmeyen, yokluk isimlidir, çünkü isim vermek ve anlamlandırmak için materyalleşmemiştir veya soyut bir şekilde materyalleştirilmemiştir.

Günümüzde özellikle “yapısalcılar” post-yapısalcılar,” kültürelciler ve semiotikcilerin belli yaklaşımlarıyla gelen akademisyenler kadar belki de hiç kimse, insan faaliyetlerini ve dili anlaşılır bir biçimde açıklamada, bu denli kasitli olarak anlaşılmaz olmamıştır; bu denli anlaşılabilirlikten ve açıklamaktan uzaklaşmamışlardır; dili bu denli katliam uğratmamışlar ve iğfal etmemişlerdir. Bu aydınlar/entelektüeller kendi yarattıkları kavramlar ve anlatımlar ve anlaşılmazlıklar içindeki hapsedilmişliklerine bakıp, kendi basitliklerindeki karmaşıklaştırılmış gerçeklerini insanlığın gerçekleri olarak sunmaktadır. Bu sunumla kendilerini kendi dilleriyle "victimize" etmektedirler.

İnsan ilişkisi ve iletişimi dile indirgendiğinde, kaçınılmaz olarak, insan çatışmalarının kaynağı dilin kullanımında aranır (örneğin Buber ve semantiks ve semiotikle uğraşanların çoğu): “İnsanlar ne demek istediğini söylemezler ve söylediklerini yapmazlar’ (1973:viii). Bu sözde, insanın sözle ifade ettiği gerçekle praksisle (sözselsel olmayan davranışla) ifade ettiği gerçek arasındaki uyumsuzluk,

örtüşmeme vurgulanmaktadır. Bu durumda sadece dilsel ifadenin neden öyle sunulduğu değil aynı zamanda praksis neden öyle olduğu araştırılmalı ve ikisi arasındaki örtüşmemenin nedeni canlı insanın canlı ilişkiler dünyasındaki koşullarda ve bağlamda aranmalıdır. İçtenlikle çevreci görüşünü sözleriyle ifade eden bir insanın, çalıştığı yerde çevrenin kirletilmesine katılması arasındaki uyuşmazlık ancak bu şekilde anlaşılabilir. Dilin buradaki kullanımı (belli amaçlar nedeniyle) kötü olabileceği gibi (etikten yoksunluk), kişinin inancını yansıtmaya bağlamında doğru ve uygun olabilir (etikli sözsözsel ifade). Her durumda, dili kullanım nedeni ve ifadenin etikle olan bağı dilsel ifadenin kendi yapısal özelliklerine bakılarak yapılarak insan gerçeği saptanamaz.

Dilin uygun olmayan veya kötü kullanımı ancak çok özel durumlarda çatışmanın kaynağı olabilir. Örneğin küfretme ve hakaret etme çatışmanın nedeni olabilir. Fakat küfür ve hakaret etmek için ilişkinin bu tür ifadeyi gerektirecek tarzı getirecek bir doğaya sahip olması veya herhangi bir nedenle buna dönüşmesi gerekir. Dolayısıyla, “durup dururken” dilin kendiliğinden çatışma kaynağı olması olasılığı çok azdır, çünkü insan dilini amaçlı ilişkisini gerçekleştirmek için kullanır ve en dikkatsiz görüldüğü durumda bile dilin kullanımında dikkatlidir.

Çoğu kez dili, yanlış anlama veya yanlış anlamlandırma çatışmanın kaynağı olarak sunulur. Kişiler arası veya kültürler arası iletişim uzmanlığı adı altında para kazananlar için bu iddia oldukça görevsel olabilir, fakat akademik anlamda geçerliliği oldukça az olan bir iddiadır. Çatışmalar çoğu kez yanlış anlamadan veya “iletişimsizlik” veya empatiksizlik gibi uydurulardan kaynaklanmaz. Tam aksine, çatışmada çoğu kez çok iyi anlama, iletişim ve empati vardır. Çok iyi anladığı için kızar ve öfkelenir. Empati kurup ne denli anlayışsız, bencil veya çıkarıcı olduğu sonucuna vardığı için köpürür. Grevler yanlış anlamamanın değil, çok iyi anlamamanın

sonucudur. Pazarlık masasını lokavt yapma tehdidiyle terk eden sermayenin temsilcisi bunu yanlış anladığı veya iletişimsizlik nedeniyle yapmaz, hem kendi çıkarını ve amacını hem de diğer tarafın çıkarını ve amacını çok iyi anladığı için yapar.

Özlüce çatışmanın kaynağı dil veya söz değildir; dil veya söz çatışma yaratmak, çatışmayı şiddetlendirmek veya sürdürmek için kullanılabilir. Çatışmanın kaynağı dil değil, insanların birbiriyle olan ilişkisindeki amaçlar, istekler, duygular, beklentiler vb. üzerindeki uyuşmazlık, aykırılık, farklılık ve örtüşmemedir. Dil bu durumu yaratmaz; fakat bu durumu yaratmak, teşvik etmek, iyiye veya kötüye doğru gitmesini sağlamak için kullanılır.

Çatışmada aslında uygun olmayan şey dil ve iletişim değildir; aksine çatışmaya uygun olan şey dil ve iletişim tarzıdır. Ancak bu uygun dille ve iletişimle çatışma başlatılabilir, sürdürülebilir veya çözümlenebilir. Kullanılan dil kötü olsa bile amaçlı olarak seçilmişin işlevselliğine sahiptir. Uygun olmayan dil, etik veya ahlak konusunu su yüzüne çıkartan veya amaca fonksiyonel olmayan dildir. Birincisinde, etikle ilgili uygun olmama veya kötü dilde, dili kullananın bilinçli seçimi vardır. İkincisinde, amaca uygun olmayanda herhangi bir nedenle beceriksizlik, aylaklık, amatörlük vb vardır.

“Öldürme” veya “sevme” kelimeleri yanlış veya kötü kullanıldığında, amaçla ilişkili yanlış ve kötü kullanma vardır. Bu durumda etiği, kötüyü ve yanlışını belirleyen kelimeler değil, kelimeleri seçimsel olarak kullanan insanın kendisidir.

Bir işyerinde, fabrikada, üretim, dağıtım, satış ve tüketim yapılan yerin örgütlenişi, neyin nerede ve nasıl yapılacağını belirleyen dil değildir. Dil ve dili “becerikli olarak” kullanan bir insan, bu işleri dilin belirlemesiyle yapmaz, yapamaz. Devletin baskıcı gücü olarak betimlenen polisin dili işkence, basınçlı su ve copla ilgilidir. Polisin

söylediği veya söyleyeceği söz işkencecinin ve copleyıcının kendisini haklı çıkarışı olacaktır. Bu haklı çıkarış ne işkence aletini ne de copu biçimlendirir. İşkencecinin dilini biçimlendiren onun neyi neden nasıl yaptığıdır (işkenceci kültürü). Dil ile pratikler öğretilerek işkenceci yetiştirilir. Dil faaliyeti öğrenme ve aktarma aracıdır. Yetişen işkenceciyi yapan dil değil, o dilin yetiştiği ve kullanıldığı ilişkiler düzenidir. Bu ilişkilerde sürekli coplama olduğu ve sürekli coplama konuşulduğu için, sanki dil belirdikten sonra, insani beliriyor görünür. Dilin insani belirleme görünümü, belli etkiliklerin ve ilişkilerin egemen yapısında günlük işlerin, konuşmaların, tartışmaların, övünmelerin, o faaliyet yapısını destekleyen çerçeveler içinde olmasındandır. Polis herks gibi elbette kendi günlük yaşam ilişkileriyle ilgili konuşmalar yapacaktır. Bu konuşmalar elbette kendi yaşam deneyimlerinden kaynaklanacak ve onlarla ilişkili olacaktır. Dolayısıyla polisin dili deneyimlerinin dili olacaktır ve sanki polisi ve polisin dünyasını biçimlendiriyor görünecektir.

Bu oldukça uygun bir dildir. Fakat bu uygunluktaki etik veya ahlak nerede durmaktadır? Bu etik kimin ve neyin etiğidir? Polis İlişkiler Cemiyetinin (uyduruyorum bu cemiyeti) etik ilkeleri hakikaten evrensel insan hakları ilkelerini mi yoksa polisin halkla ilişkilerinin halkla ilişkilerini mi anlatır? Bu son sözle birlikte, bir etik sorunu daha ortaya çıkar: Halkla ilişkilerin halkla ilişkilerini yapan Halkla İlişkiler Cemiyetlerinin etiği nasıl bir etik?

Dilin kötü kullanımının (kötüye kullanım değil) nedeni, çünkü bizim ahlakımız iletişim ahlakı değil ilişki ahlakı olduğundandır. Katliam, kötülük, nefret, haksızlık ve adaletsizliğin kötü olduğunu biliriz. Bunlar belli ilişkileri anlatırlar. Eğer katliam olan bir ilişkiyi pasifikasyon, haksızlığı haklılık, yanlışlığı doğru, adaletsizliği adalet, eşitsizliği eşitlik, köleliği demokrasi olarak isimlendirirsek, bu isimlere rağmen, bu şeylere bağlı olan yapılanlar doğru mu yoksa yanlış mi olarak nitelenmelidir? Aşk, sevgi, dostluk

diyerek birini kandırma ilişkisi (dost kazığı) doğru mudur? Sevmezken seviyorum demek, hoşlanmazken hoşlanıyor görünmek doğru mu? Dikkat edilirse bu gibi sorularda doğru ve dolayısıyla etik kavramı evrensel bir doğru ve etik varsayımından hareket edilerek yapılmaktadır. Burada ciddi bir sorun ortaya çıkmaktadır: Evrensel doğru ve etik nedir? Hele doğru ve etik konusunda kimin doğrusu ve kimin etiği diye sordugumuzda, evrensellik her yerde geçerli, doğal gibi çağrışımları getirme karakterini yitirip egemen olan anlamına gelmektedir. “Dost kazığını” atanın doğrusu ve etiği dost kazığı doğrusu ve etiğidir. Dost kazığını yiyenin doğrusu ve etiği dost kazığına olan karşıtlığı anlatır. Hele evrensel doğru “Coca Cola her yerde içiliyor, o halde evrenseldir” çıkarsamasıyla karşılaşıldığında, ço daha ilginç bir hal alır. Coca Colanın dünyada her yerde tercih edilmesi ve sevilmesi, onu evrensel doğru ve onun üretim ve tüketim etiğini evrensel mi yapar? Bu evrenselliğinde Coca Cola firmasının üretimini Amerika’dan “kaçan firmalar” (runaway shops) gibi Amerika dışında yapması ve ücretleri yerel ücretlere göre düşük tutması, fazla mesai vb vermemesi onu doğru\yanlış ve etikli\etiksiz mi yapar?

Dil ve iletişimin kendisi yaşam sürdürme, kolaylaştırma ve geliştirme materyallerinin üretimini yapamaz. Dil ve iletişim insanın dünyasını çizmez ve insanın dünyası değildir. İnsanın kendini üretmesi ve dünyası dilin de içinde olduğu ve kullanıldığı faaliyetler bütününden geçerek biçimlenir ve gerçekleşir. Bu üretim biçimiyle, insan neyse o olur. Bu üretim biçimiyle dil üretilir ve dilin neliği ve nasıllığı, çizdiği dünya, bu biçimle olan nelik, nasıllık ve dünyadır. İnsanı yapanın dil olduğu iddiası, üretilmiş (dili) belirleyici faktör olarak ele alma yanlışlığından kaynaklanır. Dil sosyal faaliyetleri içinde üretilenle birlikte üretilir. Bu ürün kendini üretenin karakterlerini taşır. Kendini üreteni desteklemeyi aynı zamanda destekleyici anlatımlar, efsaneler, mitler ve uyduruların üretiminden geçerek yapar. Bu yapıyla

yaratılan düşler dünyası yaşanan dünyanın varlık biçimleriyle var olan bir dünyadır. Dilin üreten gibi görünmesi, aslında efsaneler, mitler, tarihler, ideolojik egemenlik ve mücadeleler üretimi materyal üretimle (örneğin yiyecek, içecek, kitap, gazete, dergi üretimiyle) birlikte, üretim biçimi ve bu biçimin ilişkileriyle üretilir. Bu üretim sırasında, örneğin “seni seviyorum” özü sevgi ilişkisini üretiyor görünebilir, fakat üretmez; üretilen veya üretilmesi umulan/amaçlanan ilişkiyi dillendirir. Bu dillendirme (iletişim) ilişkinin olmasının zorunlu koşuludur. Fakat ilişkinin doğasını belirleyen faktör “seni seviyorum” sözü değil, bu sözün bağlamındaki ilişkinin doğasıdır. Sözle sevgi üretimi yapılır, fakat sözün kendisi sevgi üretmez, çünkü sevgi üretiminin koşulu söz değildir. “Seni seviyorum” bir dünya yaratıp ona sınırlar çizemez. Sevgiyi belirleyen, içeriğini dolduran ve çerçevesini çizen dil ve iletişim değil, dil ve iletişimle yürütülen ve süregelen ve yeni eklemeler ve değişikliklerle biçimlenen sevgi kimliği (tercih edilen ürün) ve bu tercihli ürünü ilişkiden geçerek üretme biçimidir. Dolayısıyla sevgi dünyasını dil belirlemediği gibi, sevgi dünyasındaki değişimleri de dil ortaya çıkartmaz. Aşkın devletin garantisıyla alınan evlilik cüzdanıyla (mülkiyet ilişkilerinin sahiplik tapusuyla) ölümünü başlatan ve kısa zamanda tabuta koyan evlilik ilişkisinde, “karı” sözüyle karılık ilişkisinin dayacağı yaratılmaz, fakat meşrulaştırılır. “Karı” sözünün yerini “eş” sözünün alması ilişkinin doğasının değişmesi nedeniyledir. Eş sözcüğü nedeniyle yeni bir ilişkiler dünyası gelmez. Hatta “eş” sözcüğü moda veya modern olduğu için seçilebilir, fakat eş sözcüğünün üretiminde belirlenen ilişkiler biçimi olmayabilir. Eş gene avrat veya karıdır.

Baba şunları dersem ne olur: Dilsiz insan olur, ama insansız dil olamaz. Dilden geçerek insanı değil, insandan geçerek insanı ve dili inceleyin. İnsanın ne düşündüğünden değil, neyi nasıl yaptığından başlarsak hem ne düşündüğünü hem neden düşündüğünü, hem dilini hem de nedenini anlarız.

Yaşayan insan, okunmak için metin ve sayılmak için emtia değildir; metinler buldukları sayfalarda ölü şifrelerdir ve yazar ve okuyanın ideolojik çerçevelerinin ifadesinden öteye gidemezler.

Biz metin içinde veya metinden geçerek yaşamayız; kendi tarihimizi ve kendi ekmeğimizi üretim tarzları ve ilişkileri içinde çalışarak yaparız. Bizi belirleyen, tarz ve ilişkideki metinsel veya discursive anlamlandırmalar değil, tarz ve ilişkilerimizin doğasıdır. Bu nedenle, örneğin tarihi ve üretim tarzı ve ilişkisiyle gelen bağlamını bilmeden al sen şu aşağıdakileri oku: Bu kadın, en azından, kime neden ne diyor? The free ansiklopediyi kim hazırladı ve neden biliyor musunuz? Bilemezsiniz eğer en azından şu bağlamlardan haberiniz yoksa; tarih, psikolojik savaş, kimlerin ne zaman ve neden bunları ürettiği...

Birincisi, okuma yazma bilmeyen annemin Arapça dille dua okurken duyduğu anlatılamaz derinlikteki doyumun ve mistik duygunun göstergibilimde sağlanmasıdır. Annem kendi başına, kendi evinin rahatlığında, kendi seccadesiyle, kıblesine dönmüş, evin verdiği huzur ve güven içinde duasını ediyor. Anneme benzer şekilde göstergibilimciler de dışarının keşmekeşliğinden, sıkıntılarında ve tehlikesinden maaşlı kölelikleriyle korunmuş (sınıfsal olarak da arınmış ve “semiosis” ile karşılıklı bağımlılıktan geçerek kendini başka sınıfla özdeşleştirerek; ne de olsa aydın, aydınca) dualar ve beddualar ediyorlar. Pavel (1989) daha acımasız bir şekilde, göstergibilimcilerin de annem gibi yeterince okuma yazma bilmediklerini belirtmektedir. Pavel'e göre, yapısalcılarının ve post yapısalcılarının yazılarındaki muğlaklık, bu alanda yazarların çoğunun dilin felsefi sorunlarını inceleyemeyecek kadar bilgiye sahip olmadıklarından duydukları rahatsızlıktan dolayıdır: Stilsel muğlaklık, kimsenin usta olmadığı veya şüphe edecek cesareti bulamadığı bir bilimsel statünün işareti oldu.

İkincisi, endüstriyel yapıların, ticaretin ve tüccarlığın egemen olduğu akademik hayatta artık endüstriyel yapıların çıkarını eleştiriden geçerek kendi çıkarına dokunan “ekonomik indirgemecilikler” yapmanın “anlamsızlığıyla,” “bireysel faydasızlığıyla” ve bireysel kötü işlevselliğiyle” ilgilidir. Kültür ve değerlerle ilgili incelemeler çok daha faydalıdır, örneğin bir değer analizi reklamcılar ve pazarlama için çok önemli fırsatlar yaratır. Hem üretim tarzı ve ilişkilerinden bahsederek “ekonomik indirgemecilik” yapmak istemiyor, hem egemen düzenden hoşlanmıyor, hem de egemen düzeni eleştirenlerin akıbetine uğramak istemiyorsanız, o zaman özellikle Habermas, Fiske ve Hartley türü eleştirel kültürel incelemeler yaparsınız. Bunu “cinsel ayrımcılık” ile zenginleştirirseniz, çok daha etkili olur. Egemen düzen sizi “derin eleştirel entelektüelliğiniz” nedeniyle alkışlar ve ödüllendirir. Kitaplarınız yeni-sömürgelerde çevrilip okutulur.

Göstergebilim üretilmiş bakar ve sadece bu üretilmişten hareket ederek anlamlandırma yapar; dolayısıyla en iyi şekliyle yansımalarından (metinden) geçerek “ne olduğu” açıklanır. “Neden” olduğu sorusu dışarıda veya havada kalır. Saussure’i eleştiren Slater’in (1997:141) belirttiği gibi, göstergebilimsel incelemede anlamlandırma sisteminin yapısı tanımlanmaktadır. Fakat, örneğin “neden BMW statü sembolüdür?” gibi tanımlamanın ötesine giderek köken araştırılmaz. İstense bile araştırılmaz, çünkü nedensellik bağı kurabilmek için metinden ve metinsel ilişkiden (semiotics yapılarından) çıkıp insanların yaşadığı toplumsallıktaki tarihsel yapıya ve ilişkilere bakmak gerekir. Göstergebilimin bu tür sosyal açıklamalar yapabilmesi için metin ve metinsel söylemin (discourse) dışına çıkması gerekir. Bir metin içindeki “*formal*” öğeler arasındaki bağ incelenerek gerçek hayattaki örgütlü yapılar, yapılardaki olgular ve olgular arasındaki bağların doğası anlaşılabilir.

Günümüzde toplum, insan ve iletişim tarihi uluslararası şirketlerin ve onlarla işbirliğinde olan devletler, şirketler, akademisyenler ve aydınların gönüllü çıkar ortaklığıyla yazılmaktadır. Yönetici sınıfa dahil olmayanların gönüllü katılımı bireysel materyal çıkar yapısından geçerek sağlanmaktadır. Örneğin Avrupa Birliğinin Altıncı Çerçeve Programındaki “uyum” araştırma projelerine bakıldığında, gelişme ve ortak hareket adı altında Amerikan ve gelişmiş Avrupa ülkelerinin teknolojik ürün ve profesyonel ilişki biçimlerinin yayılmasının amaçlandığı görülür. Bu amaç Sürdürülebilir Kalkınma fikriyle gelen 1992 Rio Konferansı dahil bütün zirvelerde, konferanslarda ve toplantılarda egemendir. Dünya Bankası gibi uluslararası sermayenin kurduğu yapıların desteklediği projeler yoluyla materyal çıkar sağlayarak akademisyenler bu amaçlara hizmete çekilmektedir. Bu hizmeti yapanlar hem materyal anlamda kazanç elde etmekte hem de siyasal ve kültürel alanda güç kazanmaları yönünde desteklenmekte ve onurlandırılmaktadır.

Şekspir'in dediği gibi güçlünün sesi ne denli cırtlak çıkarsa çıksın, orkestraya hakimdir.” Daha kötüsü günümüzde bu cırtlak ses insanlığın geleceğini tehlikeye sokacak biçimde özlemle, şevkle ve ihtirasla katılım sağlayan bir çekici imaja sahip. Demokrasi, insanlık, özgürlük ve duyarlılık gibi güzel değerlerin deneyimlenmediği dünyada cırtlaklığın gücü ve saldırısı demokrasi, insanlık, özgürlük ve duyarlılık kılıfında poz satarak dünyanın her köşesinde dolaşmakta ve alkış toplamaktadır. Alkışlamayanlar? Onlar temel iki yöntemle kontrol altında tutuluyor. Birincisi ekonomik kazanç yollarının tıkanması ve gelişmelerinin engellenmesidir: Fayda sağlamayan kişinin ödüllere yoksun bırakılması oldukça normal değil mi? Faydayı tanımlayan ve ödülleri dağıtanlar zenginlikleri meşrulaştırılmış gasp yoluyla ellerine geçirmiş olanlar olduğunda, elbette normaldir. İkincisi günümüzde yaşanan duruma karşı örgütlü tepki cesaretini gösterenlerin meşrulaştırılmış baskı yollarıyla “terbiye

edilmesi” ve sindirilmesidir: Örneğin insanlık, adalet, eşitlik, hak ve hukuk isteyen düzen bozucular ve vatan hainleri panzerlerle basınçlı soğuk su duşu verilerek kendilerine getirilmeye çalışılır. Duş yetmezse, coplarla okşanarak kendilerine gelmeye teşvik edilir. O da yetmezse, “kurşun diyeti” verilerek şok tedavisiyle geri kalanların akılları başlarına getirilir. Ordular besleyen ve kitle imha silahlarını üretenler her gün kitle iletişim araçlarıyla terörizmi lanetlerler. İlişki ve iletişimle yazılan bu ve benzeri tarih teknolojiyle aracılanmış yazılı, işitsel ve görsel iletişimle egemen pratikler yücelterek veya meşrulaştırarak yeniden yazılır. Kültürel incelemeler, söylem analizi ve içerik araştırmasıyla, makalelerle ve haberlerle bu yeniden yazılanlar yeniden yazılır. Yazarlar materyal üretim ilişkilerinin bir parçasıdır ama çoğu onu unuttur ve “materyal ilişkilerden bağımsız düşünceler” yarattıklarını sanır. Bu sanı materyal ödülle ödüllendirilince apaçık gerçek olur.

18. ve 19. yüzyılın tanınmış "bilim adamları" ve "düşünürlerinin" önemli bir kısmı, özgürlük ve insanca yaşam koşulları arayışının peşinde başkaldırlara girişen veya başkaldırma potansiyeli olan kitlelere düşmandılar. Bu korkuyla kabus görenlerin bazıları demokrasiye de karşıydı ve mutlakiyet yanlısıydı. Kitlelerden korku ve kitlelere karşı düşmanlık duygusunu ve bunun iletişimini Batı'nın önde gelen bilim adamlarının çoğunda görürüz. Bu düşmanlık ve korku günümüzdeki aydınlar arasında da çok yoğundur: Ankara'da Ulusta Atatürk'ün heykelinden Keçiören ve Etiliğe doğru olan bölgeye hiç gitmeyenler ve gitmeyi asla düşünmeyenler, bu bölgeleri AKP gibi partilere oy veren geri zekalı, maganda ve demokrasiye tehlikeli insanların doldurduğunu düşünürler. AKP'nin iktidar oluşundan ödü kopan ve Tayip Erdoğan'ı televizyonda görünce hissettikleri bu korku ve nefretten tüyleri diken diken olanların önemli bir kısmı üniversiteleri dolduran öğretim üyeleridir. Sosyal bilimle uğraşanların "korkusu" ve denetim yolları bulma çabalarına katkılarının doğası

toplumlardaki egemenlik ve mücadele koşullarına göre değişir. Toplumsal krizlerin olduğu zamanlarda, bilim adamları da bu krizlerle ilgili sosyal ilişkiler ağında bilimsel ve günlük iletişimleriyle egemenlik ve mücadelede yerlerini alırlar: Özlüce, bu sosyal bilimciler, bilerek veya bilmeyerek, isteyerek veya istemeyerek, bilimsel nesnellik ardında gizlenerek veya gizlenmeyerek, açıkça veya dolaylı yollarla kitlelere düşmanlıklarını “bilimsel olarak” ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, iletişimle ilgili her bilimsel yaklaşım yüz yıllardır süren yoğun egemenlik ve mücadelelere bağlı olarak gelişmiştir.